

Kymmenen toteamusta siitä, että aina on jotain, joka menee pieleen

Miia Huttu

Jokainen, joka on joskus koonnut minkä hyvänsä näyttelyn lienee tullut uumoilleeksi, että sen muinaisen Murphyn, joka kirjoitti Murphyn lain, on täytynyt olla töissä museossa. Tämä siksi, että tuskin maailmassa on montakaan asiaa, jotka voivat mennä yhtä spektaakkelinomaisesti pieleen kuin museonäyttely. Ja sillä on tapana tehdä se aina päivää ennen avajaisia – tai vielä pahempaa: niiden aikana! Mutta jos muinainen museoammattilainen Murphy olisi ollut yhtä täsmällinen ja eksaktiin matematiikkaan taipuvainen kuin vielä muinaisempi lakimieskollegansa Mooses, hän olisi ymmärtänyt jalostaa yksinkertaisen lakinsa *kymmeneksi pykäläksi todennäköisestä katastrofista*. Mutta, koska hän tyypillisenä humanistina ei ilmeisesti välittänyt sen enempää lakipykälästä kuin numeroistakaan, ajattelin asiaan perehtyneenä viedä loppuun sen, minkä Murphy aloitti. Tässä tulevat siis museonäyttelyn rakentajan kymmenen - mutta ei suinkaan käskyä, vaan *toteamusta* siitä kylmästä tosiseikasta, että aina on jotain, joka menee pieleen.

Toteamus nro 1. Näyttelyesineet eivät mahdu vitriiniin.

Niin, aivan. Tiedän mitä ajattelet. Mikä amatöörimäinen moka! Kyllähän näyttelytilan valmiit vitriinit täytyy ensimmäiseksi mitata ja näyttelyesineet valita käytössä olevan tilan mukaan. Tai, jos oikein porhoiksi ruvetaan, niin esineille tilataan vitriinit mittatilaustyönä. Sillä tavalla tämä ongelma voidaan välttää. No, asiahan on sillä tavalla, että eihän niitä vitriineitä kukaan oikeasti muistanut silloin aluksi mitata, kun piti hoitaa ne lainasopimukset ja lehdistötiedotteet ja keksiä nimi, vaikka ei ollut vielä koko näyttelyäkään olemassa ja olihan siinä kaikenlaista muutakin hommaa. Ja jos ne vitriinit muistettiin mitata, niin se lappu, johon mitat kirjoitettiin katosi jo ajat sitten työpöydän kaaokseen tai sitten sitä ei muistettu katsoa. Niin, ja jos oli rahaa tilata vitriinit oikein mittojen mukaan, niin tarvitseeko edes sanoa, että ne tehtaalta tulleet olivat tietysti ihan väärän kokoiset – siis siinä tapauksessa, että ne ylipäättään saapuivat ennen avajaisia.

Toteamus nro 2. Ripustaminen ei onnistu.

Äkkiä sitä saataisi luulla, että seinille voi kätevästi kiinnittää kaikenlaista. Mutta museoammattilainen jos kuka tietää, että narut katkeavat, siimat eivät solmiudu ja vahvatkin seinät kaatuilevat aina juuri silloin, kun tämän kaltaista elottoman materiaalin niskoittelua vähiten toivoisi. Moniin näyttelytiloihin on kaukonäköisesti usein asennettu jopa ripustusjärjestelmä, jonka olisi tarkoitus helpottaa taulujen ja muiden esineiden ripustamista seinille. Mutta, kuten arvata saattaa, tämä ripustusjärjestelmä auttaa näyttelyassistenttiparkaa tavallisesti yhtä paljon kuin auton ajonestojärjestelmä auttaa autovarasta. Konsultoimalla – yleensä useampaa kuin yhtä – kiinteistöhuollon edustajaa saadaan tietää esimerkiksi, että ne ripustuskoukut olivatkin ihan väärät ja ne oikeat ovat siinä lukollisessa kaapissa, jonka avain katosi joskus talvisodan ja Neuvostoliiton hajoamisen välisenä aikana.

Toteamus nro 3. *Jotain hajoaa.*

Varovasti, puuvillahansikkaat käsissään museotyötekijät nostavat ja kantavat, molemmat kädet kiinni esineessä, jotta vahinkoja ei pääsisi tapahtumaan. Mutta kuka muistaisi kertoa sähkömies Sepolle, että ne aulassa olevat pahvilaatikot ovat täynnä henkäyksen ohuita riisiposliinilautasia?

Toteamus nro 4. *Lainatut esineet eivät saavu perille (ainakaan ajoissa).*

Jättäisitkö näyttelysi onnistumisen postin, matkahuollon tai kuriiripalvelun huolettomaan huomioon? Voihan niinkin tietysti tehdä, mutta itseään kunnioittava museotyöläinen ei tietenkään luota mihinkään edellisistä, vaan menee itse hakemaan näyttelylainsäädännön luvattujen perikuntien silmäterät. Ja kun hän karttaa tutkiessaan on ajanut jo viidennen kerran risteyksen ohi Helsingin keskustassa ja todennut olevansa taas yksisuuntaisella kadulla menossa aivan väärään suuntaan, hän alkaa todennäköisesti miettiä, että olisikohan matkahuollon käyttäminen sittenkin ollut nopeampi tapa. Varsinkin, kun perille päästyä käy ilmi, että tavoiteltu henkilö on unohtanut koko tapaamisen ja lähtenyt edellispäivänä äkkilähdöllä Espanjaan.

Toteamus nro 5. *Lainatuista esineistä ei pääse eroon.*

Vielä vuoden päivät näyttelyn purkamisen jälkeen varaston nurkissa pyörii esineitä, joista joku pienen pohtimisen jälkeen muistaa, että ne oli lainattu eräältä mummolta Nakkilasta. Puhelinsoitto Nakkilaan paljastaa, että mummo kuoli helmikuussa mutta perilliset lupaavat tulla noutamaan mummin vanhat neulakintaat. Seuraavan vuoden helmikuussa samaiset neulakintaat päätyvät joko museon kokoelmiin tai amanuenssin vinttikoiran kypälänlämmikkeiksi.

Toteamus nro 6. *Näyttelytekstit eivät tulostu.*

Miksi, oi miksi, pitikin jättää näyttelytekstien kirjoittaminen ja tulostaminen viime tippaan? No, sehän tiedetään, että oma tulostin hajoaa aina, kun sitä kipeimmin tarvitsisi. Mutta mikä siinäkin on, että myös kaupungin kaikkien painotalojen painokoneet lakkaavat toimimasta juuri silloin kun sinulla on kaksi päivää avajaisiin ja olet muutenkin jo kohtuullisen äreänä, koska käytit koko viime yön niiden saakelin tekstien oikolukuun ja viilaamiseen? Viisas museoammattilainen tietenkin toimittaa tekstit jo hyvissä ajoin luotettavaan ja hyväksi tiedettyyn painopaikkaan. Ja sitten kun ne kauan kaivatut kapalevyt tulevat painosta, niin katso: tekstihän on niissä väärin päin! Ja jos ei teksti, niin kuvat ainakin. Tai sitten painopuljun kiireinen ediittori on yhdistänyt väärän tekstin sinänsä ihan oikeisiin kuviin. Tässä kohtaa Murphyn laki saavuttaa katastrofaalisen monimuotoisuutensa korkeimman lakipisteen. Kun kysymyksessä on kirjoitettu teksti, pieleenmenon mahdollisuudet lisääntyvät kirjain kirjaimelta – senhän huomaa jo pelkästään lukemalla tätä kolumnia.

Toteamus nro 7. *Kuvat eivät onnistu.*

Kuvat ovat kivoja, senhän tiesi jo Suosikin kirjeenvaihtoilmoituspalstakin muinaisella 1990-luvulla. Ja jos on muistettu hoitaa kuntoon tekijänoikeusasiat ja allekirjoittaa kuvankäyttö sopimukset, niin sitähan luulisi, että kaikki on hyvin. Mutta tässäkin kohtaa painovirhepeikolla on valitettavan usein karvaiset sormensa pelissä. (Ks. vaikka huviksesi edellinen kohta). Ajattelitko muuten skannata kuvat itse? Tuttu pöytäskannerisi voi tavallisena päivänä vaikuttaa aivan harmittomalta pikkukaverilta, mutta kun sinulla tulenpalava kiire ja kurkkua kuristava deadline, siitä tulee kammottava pikseleitä tuhoava hirviö, jonka kanssa yhteistyö on kuin yrittäisi keskustella insinöörin kanssa historianfilosofiasta – ei siitä mitään tule.

Toteamus nro 8. *Av-laitteet eivät toimi.*

Liikkuva kuva ja ääni tekevät toki näyttelystä elävemmän, mutta samalla on valmistauduttava seuraavaan: tietokoneet menevät jumiin, komponentit ylikuumenevat, laitteistot eivät sovi yhteen, ohjelmistot eivät sovi yhteen, komponentit eivät mahdu valmiisiin näyttelyrakenteisiin, mp3-soittimiin on asennettu väärät ääninäytteet ja atk-tukihenkilö saa sikotaudin juuri ennen avajaisia.

Toteamus nro 9. *Valot eivät toimi.*

Harva asia on yhtä olennainen näyttelyn kannalta kuin toimiva valaistus, sillä pimeässä museossa ei hyvästäkään näyttelystä ole paljon iloa. Siksi onkin harmittavaista, kun hyvissä ajoin tilatut kuituvalot osoittautuvat lähemmässä tarkastelussa käyttötarkoitukseensa sopimattomiksi ja halogeenispotit ovat joko liian kirkkaat tai liian himmeät – siis jos ne ylipäätään saadaan asennettua. Avajaisiin mennessä puolet lamputa on palanut vanhuuttaan tai vain pelkkää huonolaatuisuuttaan. Onnekkaimmat näyttelyrakentajat ovat säästyneet sähköiskuilta ja rikkinäisten loisteputkien aiheuttamilta viiltohaavoilta.

Toteamus nro 10. *Turisti tietää aina paremmin.*

Kaikkien edellä mainittujen vastoinkäymisten jälkeen, avajaiskokkareilla, kuohuviinilasi kädessään on helppo tuudittautua valheelliseen tyytyväisyyden tunteeseen ja kuvitella, että pahin on nyt takanapäin. Näin ei tietenkään ole, vaan nyt museotyöntekijää ryhtyvät vainoamaan sieltä täältä esille ponnahtelevat kirjoitusvirheet, asiavirheet ja kävijöiden korjausehdotukset. Jo avajaisissa paikalle kutsutut alan asiantuntijat tietävät kertoa, että vitriinin nro 3 alareunassa oleva kirnu ei olekaan sammattilainen vaan pernajalainen eikä sen tekijän nimi suinkaan ollut Matti vaan Mauri. Näyttelyesitteestä puuttuvat kokonaan olennaiset tiedot esineiden alkuperästä, eikä Nakkilan mummon perikunta ole tyytyväinen mummin neulakintaiden esillepanoon. Ikiaikaiseen pieleen menemisen lakiin alistuneena museoammattilaisen ei auta kuin ottaa pitkä kulaus kuohuviinilasistaan ja ryhtyä suunnittelemaan seuraavaa näyttelyä.